

**Национални комитет ICOM Србија
за Конкурс за Награду пројекат године 2023.**

Предмет: Препорука за Награду за пројекат године 2023.

Изложба Деца у рату. Српски избеглички домови у Матарушкој Бањи 1942-1944
аутора: др Љубинке Шкодрић више научне сараднице Института за савремену историју у Београду и Мирјане Савић, музејске саветнице Народног музеја у Краљеву, у организацији Народног музеја у Краљеву.

Изложба и монографија „Деца у рату. Српски избеглички домови у Матарушкој Бањи“ ауторки др Љубинке Шкодрић, више научне сараднице Института за савремену историју и Мирјане Савић, музејске саветнице Народног музеја Краљево, приказују свакодневни живот деце и њихових стараоца током Другог светског рата у избегличким домовима Матарушке Бање. Ова важна тема из домена националне историје, која се деценијама налазила на маргинама историографије, први пут је темељно истражена и као таква презентована јавности по највишим музеолошким критеријумима и стандардима. Уз изложбу је објављена и монографија (102 стране) која описује функционисање СИД Матарушка Бања од пријема првог таласа избегличке деце 3. јуна 1942. године до ослобођења Матарушке Бање, 29. новембра 1944. године и представља незаобилазну литературу у реконструкцији живота најосетљивије категорије становништва – деце, у вихору ратних дешавања.

Изложба се састоји од документарне грађе, аутентичних фотографија, тродимензионалних предмета и реалистичне реконструкције домске трпезарије. Комбинација поменутих артефаката даје комплетан увид у свакодневни домски живот уз осврт на шире друштвено-политичке околности у којима су поменути домови настали. Посебно упечатљива је цирада дуга три метра, са први пут објављеним списком 56 преминуле деце. Укомпонована је са документима о најчешћим болестима које су покосиле децу и њихове стараоце и фотографијама превоза преминуле деце и њихове пратње скелом преко Ибра и погребном поворком у Матарушкој Бањи. Ту су и потресна сећања столара који је правио ковчеге за сахрањивање малишана. Печат изложби дају два документарна филма снимљена са бившим штићеницима домова Милорадом Ћебићем и Драганом Жигићем, у којима они износе своја сећања на једно трауматично животно искуство које су, и поред тешких тренутака, обележили хуманост и пожртвованост домског особља, свесног консеквенци које носи функционисање у систему једног „колаборационистичког“ апарата.

Почевши од отварања 17. октобра 2023. у Галерији Народног музеја Краљево и током каснијих гостовања, изложба је привукла огромну пажњу стручне јавности, потомака штићеника домова, медија и шире публике.

Упркос потресности саме теме, ауторке су успеле у свом науку да поставку изложбе вешто уобличи, доследно представе дух времена у којем је људска емпатија била на великом искушењу и да оставе посетиоцима утисак наде и преваге хуманости над деструкцијом рата.

На основу свега наведеног, најтоплије препоручујем изложбу **Деца у рату. Српски избеглички домови у Матарушкој Бањи 1942-1944** за награду Пројекат године на конкурс који је расписао Национални комитет ИСОМ Србија.

Нови Сад, 27. март 2024.

др Александра Новаков

Научни сарадник
Уредник фотографије
лексикографских издања
Матице српске